

У сучасному суспільстві вища освіта повинна відігравати пріоритетну роль та сприяти соціальному розвитку своєї держави. Відповідно до Указу Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» № 374, освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства, що потребує її вдосконалення, і підвищення ефективності.

Література

1. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 560 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 16).
2. Корольова Т.С. Інтеграція вищої освіти України до європейського освітнього простору в умовах глобалізації. Одеса: 2012, 4 с.
3. Кручек О. А. Інтеграція національної освіти у європейський освітній простір: проблеми та перспективи розвитку. Київ: 2021, С. 13-19
4. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті. *Освіта України*. 2001. 18 лип. С. 4-5.
5. Ципко В. В. Вища освіта України у процесі інтеграції до європейської освітньої системи. URL: rusnauka.com/14_NPRT_2010/Pedagogica/53660.doc.htm (дата звернення 16.11.2022).

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В КІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Тетерук Р. О.

Розкривається сутність і значення загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів та її особливості в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. Вказано на відмінності загальнопедагогічної підготовки від професійної.

Ключові слова: загальнопедагогічна підготовка, магістри, професійна підготовка, перспективи дослідження проблеми загальнопедагогічної підготовки.

THE ESSENCE AND SIGNIFICANCE OF GENERAL PEDAGOGICAL TRAINING OF MASTERS OF TEACHING UNIVERSITIES AND ITS DIFFERENT FEATURES AT THE END OF THE 20TH - BEGINNING OF THE 21ST CENTURY.

Teteruk R. O.

The materials reveal the essence and significance of general pedagogical training of masters of pedagogical universities and its features in the late 20th -

early 21st centuries; the difference between general pedagogical training and professional training.

Key words: *general pedagogical training, master's degrees, professional training, prospects for researching the problem of general pedagogical training.*

Загальнопедагогічна підготовка магістрів – це комплекс освітніх заходів, спрямованих на формування у здобувачів вищої освіти загальних педагогічних компетентностей, які дозволять їм ефективно працювати в галузі освіти, незалежно від їхнього конкретного спеціалізованого напрямку чи предметної області. Її складовими є: педагогічна теорія як базисний компонент готовності вчителя до професійно-педагогічної діяльності; розуміння психологічних аспектів навчання, виховання і розвитку, зокрема секретів мотивації студентів до навчання, самоосвіти і саморозвитку; володіння сучасними методами і технологіями викладання, включаючи використання інформаційних технологій в освіті; вміння здійснювати ефективний контроль за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти та об'єктивно оцінювати їх навчальні досягнення; вміння і навички взаємодії зі студентською молоддю; володіння нормами і правилами, що регулюють моральну поведінку майбутнього вчителя.

Загальнопедагогічна підготовка сприяє подальшому розвитку та поглибленню педагогічних знань, здібностей, умінь і навичок, що забезпечують успішність навчально-виховної діяльності. Така підготовка покликана забезпечити вчителів необхідними інструментами ефективного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти.

Відмінність загальнопедагогічної від професійної підготовки перш за все в цілях. Так, загальнопедагогічна підготовка, *по-перше*, орієнтована на розвиток загальних педагогічних компетентностей, які стосуються основних педагогічних теорій навчання, виховання та розвитку, методик викладання, оцінювання навчальних досягнень тощо. Вона забезпечує підготовку майбутніх вчителів до роботи в освітньому середовищі загалом, незалежно від їхньої конкретної спеціалізації чи предметної області. Професійна ж підготовка спрямована на засвоєння спеціальних знань, формування умінь і навичок, необхідних для викладання того чи іншого предмета спеціалізованої галузі. Ця підготовка передбачає вивчення конкретного навчального матеріалу, методик викладання окремих дисциплін, а також здатність до успішного виконання професійно-предметних завдань. *По-друге*, забезпечуючи загальнопедагогічну підготовку, ми орієнтуємося на створення надійної фундаментальної основи для вчителів, яка дозволяє їм ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти, застосовувати загальнопедагогічні методи та засоби в освітньому

процесі та адаптуватися до різних освітніх контекстів. Здійснюючи ж професійну підготовку, ми надаємо спеціалізовану освіту в тій чи іншій області, спрямовуємо наші зусилля на поглиблення знань і навичок у конкретній галузі, а також на формування специфічних вмінь, пов'язаних із викладанням окремих предметів, готуючи здобувачів освіти до предметно-професійної діяльності. *По-третє*, щодо сфери застосування, то загальнопедагогічна підготовка є корисною для вчителів будь-якого предмету чи галузі, оскільки вона стосується загальних принципів і методів навчання та виховання. Професійна ж підготовка спеціалізована і зазвичай обмежена конкретним предметом або галуззю і її результати застосовуються лише в цьому контексті. При підготовці магістрів важливо, щоб загальнопедагогічна підготовка йшла в ногу з професійною для забезпечення готовності вчителів до роботи в освітньому середовищі та здатності надавати як загальну, так і спеціалізовану освіту своїм учням.

Загальнопедагогічна підготовка в особистісно-професійному становленні магістрів важлива з кількох причин: 1) поглиблення саме професійно-педагогічних компетентностей (магістри, як правило, мають базову освіту в певній галузі: історія, математика, фізика тощо). Загальнопедагогічна підготовка дозволяє їм розширити коло своїх знань з організації навчально-виховного процесу та інших аспектів педагогіки, удосконалити професійні навички та компетенції в галузі освіти, оволодіти традиційними та інноваційними методами навчання, виховання та викладання; 2) формування готовності до більш успішної роботи в освітній галузі (без загальнопедагогічних знань, умінь та навичок підготовка магістра не буде повноцінною, оскільки йому буде бракувати знань та навичок, необхідних для ефективно організації освітнього процесу у школах, коледжах, університетах та інших освітніх установах); 3) розвиток міжпрофесійних навичок: комунікація, вміння здійснювати педагогічний вплив, вміння успішно орієнтуватись у складних педагогічних ситуаціях, лідерство тощо; 4) підвищення кваліфікації (магістри з загальнопедагогічною підготовкою мають більше можливостей для підвищення свого професійного рівня та отримання ліцензій та сертифікатів, які можуть бути важливими для працевлаштування в освітніх установах); 5) розширення кар'єрних можливостей (загальнопедагогічна підготовка створює сприятливі можливості для розвитку кар'єри в інших областях, пов'язаних з освітою, таких як керівництво освітніми програмами, консультивання, розробка навчальних матеріалів тощо).

Загальнопедагогічна підготовка на початку 21 століття в багатьох аспектах відрізняється від підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних університетів в кінці 20 століття через зміни у суспільстві,

технологіях та підходах до освіти. Назвемо деякі з основних відмінностей:

1. Завдяки технологічному прогресу, який набув швидких обертів з початку 21 століття, велика увага стала приділятися використанню інформаційних технологій в освіті. Викладачі закладів вищої освіти, вчителі та студенти отримали доступ до інтернету, програмного забезпечення, що суттєво вплинуло на організацію освітнього процесу, змінивши підходи до навчання, виховання та викладання. 2. У 21 столітті освіта стала більш глобалізованою, що створило нові можливості отримувати освіту на відстані, вивчати інші культури та мови, співпрацювати з науковою спільнотою та здобувачами вищої освіти з усього світу. 3. Відбулось реформування навчальних програм, зміст яких було приведено у відповідність з сучасними вимогам та викликами. Більше уваги стало приділятися розвитку критичного мислення, міжособистісній співпраці на основі суб'єкт-суб'єктного підходу в системі «Викладач – здобувач закладу вищої освіти», технічній грамотності та стимулюванню творчості. 4. Посилилась індивідуалізація навчання, що розширило вибірковість навчальних дисциплін і сприяло свободі їх їх вибору для забезпечення індивідуальних траєкторій особистісно-професійного зростання студентів. Таким чином загальнопедагогічна підготовка була спрямована в русло надання більших можливостей для індивідуалізації навчання, врахування потреб, інтересів та життєвого досвіду здобувачів вищої освіти. Підходи до навчання стали більш вибірковими та адаптивними. 5. У 21 столітті з'явилися нові підходи, методиками та технології навчання (змішане навчання (blended learning), проектне навчання, набуло свого подальшого розвитку проблемне навчання). Загалом всі вони спрямовані на залучення здобувачів освіти до активної участі в навчанні, реалізацію таких важливих принципів навчання, як: забезпечення активності навчання, забезпечення міцності результатів навчання, принципу зв'язку навчання з життям, теорії з практикою та ін. 6. Підвищились вимоги до педагогів, їх технічно-інформаційної грамотності, готовності до постійного професійного розвитку та адаптації до змін у сфері освіти.

Загалом загальнопедагогічна підготовка в 21 столітті у зв'язку з глобальними викликами, які вплинули на сучасну освіту, була спрямована на оволодіння більш сучасними методиками та технологіями навчання, новими підходами до розвитку та саморозвитку студентів, їх самоосвіти та самовиховання.

Перспективи дослідження загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів України можуть бути різноманітними і варіюватися в залежності від конкретних інтересів та

потреб дослідників: «Роль загальнопедагогічної підготовки у формуванні професійних компетенцій майбутніх вчителів»; «Порівняльний аналіз та оцінка ефективності педагогічних підходів у загальнопедагогічній підготовці майбутніх вчителів»; «Використання інноваційних методів та технологій у загальнопедагогічній підготовці майбутніх вчителів»; «Особистісно-професійний розвиток майбутніх педагогів у контексті загальнопедагогічної підготовки»; «Адаптація педагогічних програм до потреб та особливостей різних типів навчальних закладів»; «Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти в процесі загальнопедагогічної підготовки»; «Вплив менторської підтримки на якість загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів»; «Сучасні тенденції у валідації та оцінці результатів загальнопедагогічної підготовки»; «Аспекти міжкультурної освіти та міжкультурний діалог у загальнопедагогічній підготовці»; «Оцінка впливу педагогічних практик та стажування на професійний розвиток майбутніх вчителів».

Література

1. Каплінський В. В., Дамзін О. В., Тетерук Р. О. Особливості загальнопедагогічної підготовки здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, спрямованої на особистісно-професійне становлення майбутнього педагога. *Пайдея в дзеркалі європоцентричних трансформацій українського культурно-освітнього простору: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* (16–17 берез. 2023р. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2023. 252 с.
2. Каплінський В.В., Дамзін О.В., Тетерук Р.О. Методологічні основи особистісно-професійного становлення майбутніх учителів в системі педагогічної освіти України (кін. ХХ – поч. ХХІ СТ.). *Наука і техніка сьогодні*. Серія «Педагогіка». 2023. № 12(26) 2023. С.482-495.
3. Каплінський В. В., Хорунжевський Л. Є. Специфіка і структура комунікативних умінь як інструменту виховного впливу. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 34. С. 64 – 68.
4. Каплінський В. В. Якість підручників і посібників як важливий чинник професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія*. 2018. Вип. 53. С. 100 – 107.
5. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: Монографія / Акімова О.В., Галузяк В.М. та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2014. 416с.
6. Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти: монографія / Акімова О. В., Галузяк В. М.[та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 320 с.